

Snježana Hozjan

GOVOR KRASA NA OTOKU KRKU (GLAGOLSKI OBLICI)

U radu se analiziraju glavne morfološke značajke glagolskih oblika govora Krasa na otoku Krku te stupanj njihove konzervativnosti i inovativnosti u odnosu na druge krčke, srednjočakavske i čakavske govore općenito.

3.2. Konjugacija¹

Jezični sustav današnjega govora Krasa ima dvanaest glagolskih oblika – šest nesloženih i šest složenih. Nesloženi glagolski oblici jesu: infinitiv, prezent, imperativ, glagolski pridjev radni, glagolski pridjev trpni i glagolski prilog sadašnji. Složeni glagolski oblici jesu: perfekt, pluskvamperfekt, futur I, futur II, kondicional sadašnji i kondicional prošli.

3.2.1. Infinitiv

Infinitiv se tvori od infinitivne osnove kojoj se dodaju nastavci *-t* i *-ć*: *pomèst, zanèst, zèt, oprít, slić, rěć, pomòć, obàć, ùć, dosèć, skākàt, natèzat, písàt, usohnùt, ràbìt, zìlèt, rashićivàt, somlìt, žìučit, bacilàt, žìgnat, jìst* itd.

3.2.2. Prezent

Prezent se tvori od prezentske osnove i nastavaka za tvorbu prezenta.

3.2.2.1. 1. UZORAK

	singular	plural
1.l.	-en	1.l. -emo
2.l.	-eš	2.l. -ete
3.l.	-e	3.l. -u

U ovoj je paradigmi oznaka za prezent *-e-*, a po njoj tvore prezent glagoli:

¹ Ovaj je rad tematski i strukturni nastavak radova iste autorice: *Fonološki prikaz mjesnoga govora Krasa (reprezentanta dobrinjskoga govornog tipa)*, Rasprave Zavoda za jezik 16, Zagreb 1990, str. 45-66, te *Govor Krasa na otoku Krku (deklinacija)*, Rasprave Zavoda za hrvatski jezik 18, Zagreb 1992, str. 47-58.

A – kojima je na dočetu infinitivne osnove konsonant *s*, a na dočetu prezentske koji od konsonanata *t, d, p, b, s, z*:

t: *měst – metě², plěst – pletě, cväst – cvotě*

d: *päst – pädě, přest – předě, sěst – sēde, ubōst – ubodě*

p: *hrōst – hropě, sōst – sopě*

b: *skūst – skūbě, nagrēst – nagrebě*

s: *strēst – strēsě, prnēst – prnesě, nēst – nesě*

z: *mlišť – mōzě, pogrīst – pogrīzě*

B – kojima infinitivna osnova završava vokalom, a prezentska sonantima *m, n, nj, v, r*:

m: *ōžēt – ōžme, zēt – zōme, žinēt – žinome*

n: *kjēt – kjeně, počēt – pošne, ostāt – ostāne, stāt se – stāne se*

nj: *hřhnjat – hřhnje, žēt – žōnje*

v: *zvāt – zově, plāvat – plově, živīt – živě, rūt – rově, plēt – plivě*

r: *žerāt – žerě, žiprat – žipere, nabrāt – naberě, umrīt – umrě, oprīt – oprě*

C – kojima infinitivna osnova završava vokalom *i* čiji je infinitivni nastavak *-ć*, a na dočetu prezentske osnove imaju konsonante *č, ž, š, r* ili konsonantsku skupinu *jd*:

č: *tlīć – tōčě, oblīć – obōčě, vltīć – vōčě, tēc – tečě, rēc – rečě, pęc – pečě, nasīć – nasīčě*

ž: *lēc – lēže, zlēc – zlēže, ostrīć – ostrīžě, dosēc – dosēže, prisēc – prisēže*

š: *vrić – vřše*

r: *mōć – mōre, pomōć – pomōre*

jd: *ūć – ūjde, nāć – nājde, zāć – zājde*

Glagoli sa *č, ž, š* na dočetu prezentske osnove u 3. licu množine imaju alterniranu osnovu: *vōkū, pekū, nasīkū, zlēgū, ostrīgū, vrhū*.

D – kojima infinitivna osnova završava vokalom *a* ispred kojega je neki od nepalatala *k, g, h, z, s*, konsonant *ć* ili konsonantska skupina *sk*, a prezentska palatalima *č, ž, š, ć*:

a) *k+a : č*

skākāt – skāče, otākāt – otāče, plākat – plāče, švikāt – šviče, tikāt – tiče

b) *g,z+a : ž*

pōzāt – pōže, lagāt – lāže, frīgāt – friže, mīgāt – miže, strgāt – stržě, kązāt se – káže se, potěžat – potēže, lobzāt – lobīže, dvīzat – dvīže, mązāt – māže, rīzat – rīže

² Primjeri za prezent navode se u 3.l.sg. prezenta.

c) *h,s+a : š*

pūhāt – pūše, dīhāt – dīše, tesāt – tēše, pīsāt – pīše

d) *t,ć,sk+a : ć*

klepotāt – klepōće, šētāt – šéće, huhūtāt – huhūće, obrācat – obrāće, iskāt – išće, stīskāt – stīšće, mlāskat – mlāšće, plēskat – plēšće

E – kojima infinitivna osnova završava vokalom ispred kojeg je neka od konsonantskih skupina *fj, kj, mj, vj*, a prezentska tom istom skupinom:

fj: fřfjat – fřfje

kj: přkjat – přkje

mj: břmjat – břmje

vj: blagoslivjāt – blagoslivje

F – kojima je na dočetu infinitivne osnove sekvencija labijal + *a*, a na dočetu prezentske labijal + *j*:

pj: šćipāt – šćipje, kūpāt se – kūpje se

bj: zobāt – zōbje, zībāt – zībje, zgībāt – zgībje

mj: zīmat – zīmje, oīmat – oīmje

G – kojima infinitivna osnova završava sekvencijom *-nu-*, a prezentska sa -

n-:

urnūt – vřne, potēgnūt – potēgne, rīnūt – rīne, klōpnūt – klōpne, prekīnūt – prekīne, dvīgnūt – dvīgne, usnūt – ūsne, pomoknūt – pomōkne, pogīnūt – pogīne, čūšnūt – čūšne

H – i glagola: *prīt – prīde, třt – tōre, rasūt – rāspe, stājat se – stāje se*, a također i glagola *bīt* s prezentskom osnovom *bud-* (svršeni vid, s osnovnim značenjem 'nalaziti se, boraviti'):

	singular		plural
1.1.	būden	1.1.	būdemo
2.1.	būdeš	2.1.	būdete
3.1.	būde	3.1.	būdu

3.2.2.2. 2. UZORAK

	singular		plural
1.1.	-jen	1.1.	-jemo
2.1.	-ješ	2.1.	-jete
3.1.	-je	3.1.	-ju

Ovdje je oznaka za prezent *-je-*, a po ovom uzorku tvore prezent glagoli:

A – kojima je prezentska osnova jednaka infinitivnoj, a završava na *u* ili *i*:

čūt – čūje, obūt – obūje, zūt – zūje, zāplūt – zaplūje, nabīt – nabīje, dobīt – dobīje, pokrīt – pokrīje, popīt – popīje, obrīt – obrīje, šīt – šīje

B – kojima je na dočetu infinitivne osnove *e*, a na dočetu prezentske *i*:

pròlèt – prolǽje, zìlèt – zìlije, pòsèt – posǽje, blèt – bliǽje, smèt se – smijè se

C – kojima su na dočetu infinitivne osnove sekvencije *-iva-*, *-ova-*, a na dočetu prezentske *-u-*:

naručivàt – naručùje, prevrnjivàt – prevrnjùje, poveživàt – povežùje, rashićivàt – rashićùje, kovàt – kùje, strovàt – strùje, vèrovat – vèruje, darovàt – darùje, kupovàt – kupùje

D – i glagoli:

lât – lâje, glodât – glòje, pošoptât – pošòpje, zaklât – zakòje, poslât – pòšje, somlât – somèje.

3.2.2.3. 3. UZORAK

	singular		plural
1.1.	-in	1.1.	-imo
2.1.	-iš	2.1.	-ite
3.1.	-i	3.1.	-e

Oznaka za prezent u ovoj je paradigmati *-i-*, a po njoj se sprežu glagoli:

A – kojima na dočetu infinitivne osnove stoji konsonant + *i*, a na dočetu prezentske taj isti konsonant:

zdrobìt – zdròbi, umočìt – umòči, zbùdìt – zbùdi, gojìt – gòji, mìslìt – mìsli, zlomìt – zlòmì, smìt – smì, načìnìt – načìni, gorìt – gorì, umìsìt – umìsi, potrošìt – potròši, hìtìt – hìti, opràvit – opràvi, pàzit – pàzi, složìt – slòži

B – kojima infinitivna osnova završava na *č*, *ž* + *a*, a prezentska na *č*, *ž*:

mòčât – moči, kječât – kječi, ščât – šči, kričât – kriči, držât – drži, ležât – leži, bižât – biži

C – i glagoli: *vît – vidi, spât – spf, stât – stojf*; u glagola *vît* 2.1.pl. prezenta glasi *vistè* (uz *vidite*).

3.2.2.4. 4. UZORAK

	singular		plural
1.1.	-an	1.1.	-amo
2.1.	-aš	2.1.	-ate
3.1.	-a	3.1.	-aju

Oznaka za prezent ovdje je *-a-*. Po ovom konjugacijskom uzorku tvore prezent glagoli kojima infinitivna osnova završava kojim od konsonanata + *a*, a prezentska tim istim konsonantom:

tòncât – tònca, pačât se – pača se, pùšcât – pùšća, zavidât – zavidâ, intrigât – intrigâ, kùhat – kùhâ, pejât – peja, čekât – čekâ, kalât – kalâ, fèrmât – fèrmâ, gânât – gânâ, načìnjât – načìnjâ,

křpat – křpā, žibirat – žibirā, pasāt – pasā, kùšat – kùšā, boškotāt – boškotā, sprovať – sprovā, piježāt – piježā.

Drugo lice množine prezenta glagola *dāt*, koji se spreže po ovom uzorku, glasi *dāstě*.

Glagol *imīt – imā* također tvori prezent po ovom uzorku. Zanimjekani oblici prezenta (infinitiv nije potvrđen) toga glagola glase:

	singular	plural
1.1.	nīman	1.1. nīmamo
2.1.	nīmaš	2.1. nīmate
3.1.	nīma	3.1. nīmaju

3.2.2.5. 5. UZORAK

Tvorbeni uzorak za prezent glagola **grest* (infinitiv i ostali oblici toga glagola se ne upotrebljavaju) je ovaj:

	singular	plural
1.1.	(g)rên	1.1. (g)rēmò
2.1.	(g)rěš	2.1. (g)rěstě
3.1.	(g)rê	3.1. (g)redû ³

3.2.2.6. 6. UZORAK

Uzorak za tvorbu prezenta glagola *jīst* i njegovih tvorenic glasi:

	singular	plural
1.1.	jīn	1.1. jīmò
2.1.	jīš	2.1. jīstě
3.1.	jī	3.1. jidû

3.2.2.7. 7. UZORAK

Glagol *bīt* (nesvršeni vid) ima ovakav prezent:

	singular	plural
1.1.	sôn	1.1. smò
2.1.	sī	2.1. stě
3.1.	jê	3.1. sū ⁴

³ Krasani ovdje fonem *g* u govoru ponekad realiziraju, a ponekad ne realiziraju (čak i jedan te isti govornik). Distribucija je, čini se, slobodna.

⁴ Prezentski oblici glagola *bīt* služe za tvorbu složenih glagolskih oblika, a mogu biti naglašeni i nenaglašeni: *Hītila si ga cā. Sī mi prněso kapđi? Čērā son bī v Rīkī.*

Zanimjekani oblici nesvršenoga prezenta glagola *bit* jesu:

	singular	plural
1.l.	nīs	1.l. nīsmò
2.l.	nīšì	2.l. nīstè
3.l.	nī	3.l. nīsù

3.2.2.8. 8. UZORAK

Prezent glagola **otit* (infinitivni oblik nije potvrđen) glasi:

	singular	plural
1.l.	ćù	1.l. ćèmo
2.l.	ćèš	2.l. ćète
3.l.	ćè	3.l. ćè ⁵

3.2.3. Imperativ

Imperativ ima nesložene oblike za 2. lice jednine te za 1. i 2. lice množine, a tvori se od prezentske osnove i nastavaka za tvorbu imperativa. Oblici za 3.l.sg. i 1.l.pl. složeni su i tvore se od čestice *neka* i prezenta glagola, ali se rijetko upotrebljavaju.

3.2.3.1. 1. UZORAK

- 2.l.sg.: -i
- 1.l.pl.: -imo
- 2.l.pl.: -ite

Ove tvorbene nastavke za imperativ imaju glagoli koji prezent tvore prema 1. prezentskom uzorku, glagoli navedeni u točki D 2. prezentskog uzorka, glagoli opisani u točkama A i B 3. prezentskog uzorka te glagoli *vít* i *spàt* iz točke C istoga uzorka.

Glagoli iz točke C 1. prezentskog uzorka s prezentskom osnovom na *č* imaju u imperativu alterniranu osnovu: *teci/tèci* – *tecìmo/tècìmo* – *tečite/tècite*, *obòci* – *obòcìmo* – *obòcite*. Izuzetak je glagol *sìc* te njegove tvorenice: *posìci* – *posìcìmo* – *posìcite*.

Glagoli *lèci* i *pomòci* iz iste točke istoga uzorka također imaju alterniranu osnovu: *lèzi* – *lèzìmo* – *lèzite*, *pomòzi* – *pomòzìmo* – *pomòžite*.

3.2.3.2. 2. UZORAK

- 2.l.sg.: -ø
- 1.l.pl.: -mo
- 2.l.pl.: -te

⁵ Prezentski oblici glagola **otit* služe za tvorbu futura I i mogu biti naglašeni i nenaglašeni, zavisno od položaja u rečenici: *Ćete pòc zo s nàmi? Ćemo. Zazùtrin ćemo pàrtit. Onà će ostàt evdi.*

Imperativ po ovom uzorku tvore glagoli iz točaka A, B i C 2. prezentskog uzorka, glagoli *mōčāt, držāt, bižāt* iz točke B 3. prezentskog uzorka: *mōč – mōšmo – mōšte, džž – džžmo – džžste, biž – bižmo – bište* te glagol *stāt: stōj – stōjmo – stōjte*.

3.2.3.3. 3. UZORAK

- 2.l.sg.: -j
- 1.l.pl.: -jmo
- 2.l.pl.: -jte

Po ovom uzorku tvori se imperativ glagola koji se u prezentu sprežu prema 4. prezentskom uzorku, imperativ glagola *ĵist* (i njegovih tvorenicā): *ĵij, ĵijmo, ĵijte* te imperativ zanijekanih oblika glagola *mōč* (koji nema zapovjednog načina): *nemōj – nemōjmo – nemōjte*.

3.2.3.4. 4. UZORAK

Imperativ glagola *hōdit* glasi ovako:

- 2.l.sg.: hōdi/hōj
- 1.l.pl.: hōmo
- 2.l.pl.: hōte

3.2.4. Glagolski pridjev radni

Glagolski pridjev radni tvori se od infinitivne ili prezentske osnove, sufiksa *-l-* i nastavaka za rod i broj (jednakih kao u neodređenih pridjeva⁶):

- sg.m.r.: -ø⁷
- sg.ž.r.: -la
- sg.s.r.: -lo
- pl. sva tri roda: -li

3.2.4.1. Glagolski pridjev radni većine glagola tvori se od infinitivne osnove.

U glagola *živit, mlit, mīslit, smīt, vīt, imīt* i njihovih tvorenicā (*domīslit se, somlīt* itd.) infinitivna osnova alternira: *živē – živēla – živēlo – živēli, mlē – mlēla, mīslē – mīslēla, smē – smēla, vīdē – vīdēla, imē – imēla*⁸.

⁶ U pluralu su nastavci za sva tri roda ujednačeni. O pridjevima u kraskom govoru vidi S. Hozjan (4: 52-53).

⁷ Prema pravilu o raspodjeli suglasnika *l* na kraju sloga u kraskom se govoru krajnje *-l* u radnom pridjevu muškoga roda ne realizira. Vidi S. Hozjan (3: 58).

⁸ Pojava je u direktnoj vezi s fonološkim pravilom o distribuciji *ě*, budući da je vokal *i* u infinitivu navedenih glagola (i ostalih s *ě* na početku osnove) odnosno vokal *e* u glagolskom pridjevu radnom upravo kontinuant *ě* koja se, ovisno o fonološkom kontekstu, različito reflektira. Vidi S. Hozjan (3: 54-56).

3.2.4.2. Od prezentske osnove radni pridjev tvore glagoli koji se u prezentu sprežu po 1. uzorku, i to:

a) glagoli navedeni u točki A; ako je na početku prezentske osnove *t* ili *d*, radni pridjev tvori se od osnove bez tih krajnjih suglasnika: *plē* – *plèla*, *pâ* – *pàla*; ako osnova završava na *p*, *b*, *s* ili *z*, u jednini muškog roda pridjeva radnog osnovi je dodan vokal *o*: *sòpō* – *soplà*, *skûbō* – *skûblà*, *prnèsō* – *prneslà*, *pogrìzō* – *pogrìzla*⁹.

b) glagoli tipa *umrít*, *oprít*, sa sonantom *r* na završetku prezentske osnove: *ùmr* – *umrlà*, *òpr* – *oprlà*.

c) glagoli opisani u točki C 1. prezentskog uzorka; oni kojima prezentska osnova završava na *č*, *ž*, *š* u oblicima radnog pridjeva imaju osnovu alterniranu kao u 3. licu množine prezenta, a u jednini muškog roda osnovi je dodan vokal *o* (vidi bilj. 8): *tòko* – *tòklà*, *rèkō* – *reklà*, *ostrìgō* – *ostrìgla*, *ovr̀hō* – *ovr̀hla*; glagoli *mōč* i *pomōč* također imaju alterniranu prezentsku osnovu te u sg.m.r. vokal *o*: *mōgō* – *moglà*, *pomōgo* – *pomoglà*.

3.2.4.3. Glagoli *prít*, *úc*, *nác*, *zác* i drugi toga tipa slijede uzorak tvorbe glagolskog pridjeva radnog nepotvrđenoga glagola **ic*¹⁰, koji glasi: *šō* – *šlā* – *šlō* – *šlī*, pa je tako: *prišō* – *prišlā*, *ušō* – *ušlā*, *našō* – *našlā*.

3.2.4.4. Oblici radnog pridjeva glagola *jīst* jesu: *jâ* – *jàla* – *jàlo* – *jàli*.

3.2.5. Glagolski pridjev trpni

Glagolski pridjev trpni imaju glagoli svršenog vida, a tvori se od infinitivne ili prezentske osnove, sufiksa *-en-*, *-jen-*, *-n-*, *-t-*, *-ven-* i nastavaka za rod i broj: *-ø*, *-a*, *-o* u jednini te *-i* u množini¹¹.

3.2.5.1. 1. UZORAK

prezentska osnova + *en*

Na taj način glagolski pridjev trpni tvore svršeni glagoli:

– opisani u točki A 1. prezentskog uzorka; oni kojima prezentska osnova završava na *s* ili *z* u trpnom pridjevu imaju alternirani konsonant *š* odnosno *ž*:

spletèn – *spletenà* – *spletenò* – *spleteni*, *ubodèn*, *zgrebèn*, *otresèn*,
pomoženà

⁹ Vokal *o* u sg.m.r. radnog pridjeva dodaje se osnovi koja završava konsonantom *p*, *b*, *s*, *z*, *š*, *k*, *g* ili *h*, a kontinuant je poluglasa koji se vokalizirao u ovom položaju. Inače, u kraskom je govoru kontinuant starohrvatskog poluglasa u pravilu vokal *o*. Vidi S. Hozjan (3: 50-51).

¹⁰ Radni pridjev toga glagola gradi se od osnove drugoga glagola: *hodít* (korijen s prijevajem **š6d*, gdje je *š* < *h*).

¹¹ Glagolski pridjev trpni deklinira se kao određeni pridjev. Vidi S. Hozjan (4: 52-53).

- neki glagoli iz točke B istoga uzorka:
požđnjena, operěn, naberěn
- glagoli iz točke C istoga uzorka s prezentskom osnovom na č, ž, š:
stočěn, obočěn, spečěn, ostržěn, ovřšena
- glagoli iz točke D istoga uzorka kojima je u infinitivnoj osnovi ispred dočetnoga *a* konsonant *s* ili *z*:
zapišěn, zamãžěn
- navedeni u točki G istoga uzorka; u trpnom pridjevu imaju alterniranu osnovu:
nãgnjěn, prekļnjěn, obrñjěn, dvìgnjěn, zagřñjěn
- navedeni u točki A 3. prezentskog uzorka *a* kojima prezentska osnova zavrřava na *r, j, č, ž, š*:
zgđrěn, zgđjěn, zmũčěn, slđžěn, potrđšěn.

Ostali glagoli iz te grupe tvore trpni pridjev od alternante prezentske osnove za glagolski pridjev trpni, a odnosi su između dviju osnova pravilni, pa tako stoji:

	prezent		glagolski pridjev trpni
l	<i>napãli</i>	j	<i>napãjěn</i>
n	<i>načĩni</i>	nj	<i>načĩnjěn</i>
s	<i>obĩsi</i>	ř	<i>obĩřěn</i>
sl	<i>umĩsli</i>	řj	<i>umĩřjěn</i>
t	<i>prehĩti</i>	ć	<i>prehĩćěn</i>
st	<i>zamãsti</i>	řć	<i>zamãřćěn</i>
b	<i>zdrđbi</i>	bj	<i>zdrđbjěn</i>
p	<i>pořkrđpi</i>	pj	<i>pořkrđpjěn</i>
m	<i>zlđmi</i>	mj	<i>zlđmjěn</i>
v	<i>razmřvi</i>	vj	<i>razmřvjěn</i>
d	<i>zbũdi</i>	j	<i>zbũjěn</i>

- svršeni oblici glagola *smět se, glodãt, somļit*:
nasmijěn, zglđjěn, somějěn
- glagol *stãt se*, s alternativnom osnovom: *stãnjěn*
- svršeni glagoli-tvorenice od glagola *jĩst*: *pojĩst, prejĩst* i dr., s proširenom osnovom *-jid-*: *pojĩděn – pojĩđena.*

3.2.5.2. 2. UZORAK

infinitivna osnova + *jen*

Ovako trpni pridjev tvore neki svršeni glagoli opisani u točki A 2. prezentskog uzorka:

obrijěn (uz obrivěn), nadijěn (uz nadiivěn), nabijěn, dobijěn, popijěn.

3.2.5.3. 3. UZORAK

infinitivna osnova + *n*

Uzorak se odnosi na svršene glagole kojima infinitivna osnova završava vokalom *a*:

pözüvân, nažerân, öprân, zrîžân, frîgân, zgîbân (i *zgîbjên*), *strövân, zâklân, pöščân, nâspân, zavidân, zîkalân, pasân, boškotân*.

3.2.5.4. 4. UZORAK

infinitivna osnova + *t*

Po ovom se uzorku tvori trpni pridjev svršenih glagola iz točke B 1. prezentskog uzorka s prezentskom osnovom na *m* ili *n*: *öžêt, prökjêt*, glagola *prësût, nâsût, pösût*, koji je morfološki identičan s tim infinitivima, te glagola *otřt, zatřt: ötrt, zätřt*.

Glagoli *oprît, zapřt* imaju u trpnom pridjevu alterniranu osnovu: *öpřt, zäpřt*.

3.2.5.5. 5. UZORAK

infinitivna osnova + *ven*

Ovo je uzorak tvorbe glagolskog pridjeva trpnog dijela glagola svršenoga vida opisanih u točki A 2. prezentskog uzorka:

obuvên, zuvên, obrivên (uz *obrijên*), *zošivên, prolivên, nadvivên* (uz *nadvijên*).

3.2.6. Glagolski prilog sadašnji

Glagolski prilog sadašnji imaju samo nesvršeni glagoli. Tvori se tako da se obliku 3. lica množine prezenta doda nastavak *-ć* : *sopûć, tekûć, pláčûć, huhûćûć, sidêć, hõdêć, bižêć, kantâjûć, gânajûć, jidûć*.

3.2.7. Perfekt

Perfekt se tvori od nesvršenog prezenta glagola *bit* (7. prezentski uzorak) i glagolskog pridjeva radnog glagola koji se spreže: *son gjëdâ/-la, si gjëdâ/-la, je gjëdâ/-la/-lo, smo gjëdali, ste gjëdali, su gjëdali*.

3.2.8. Plusvamperfekt

Plusvamperfekt se tvori od perfekta glagola *bit* i glagolskog pridjeva radnog glagola koji se spreže: *son bi/bilâ hiti/-la, si bi/bilâ hiti/-la, je bi/bilâ/bilõ hiti/-la/-lo, smo bili hitili, ste bili hitili, su bili hitili*.

3.2.9. Futur I

Futur I tvori se od prezenta glagola **otit* (8. prezentski uzorak) i infinitiva glagola koji se spreže: *çu prît, ćeš prît, će prît, ćemo prît, ćete prît, će prît*.

3.2.10. Futur II

Futur II tvori se od svršenoga prezenta glagola *bīt* (točka H 1. prezentskog uzorka) i glagolskog pridjeva radnog glagola koji se spreže: *būden otē/-la, būdeš otē/-la, būde otē/-la/-lo, būdemo otēli, būdete otēli, būdu otēli*.

3.2.11. Kondicional sadašnji

Kondicional sadašnji tvori se od posebnog oblika glagola *bīt* za kondicional i glagolskog pridjeva radnog koji se spreže. Taj se oblik u kraskom govoru ostvaruje ovako:

	singular		plural
1.1.	bīh	1.1.	bīmo
2.1.	bī	2.1.	bīte
3.1.	bī	3.1.	bī ¹²

3.2.12. Kondicional prošli

Kondicional prošli tvori se od kondicionala sadašnjeg glagola *bīt* i glagolskog pridjeva radnog glagola koji se spreže: *bih bī/-la rīnū/-la, bi bī/-la rīnū/-la, bi bī/-la/-lo rīnū/-la/-lo, bimo bili rīnūli, bite bili rīnūli, bi bili rīnūli*¹³.

3.2.13. Zaključne opaske o morfologiji glagolskih oblika kraskoga govora

Kao i za većinu čakavskih govora, i za kraski su govor u odnosu na staro-hrvatsko stanje karakteristične inovacije u morfologiji glagola. Neki su se glavni oblici izgubili, a u usporedbi s drugim današnjim hrvatskim govorima inventar je umanjen za imperfekt¹⁴, aorist i glagolski prilog prošli. Također se ne upotrebljavaju dulji oblici prezenta glagola *bīt* i **otit*, njihove su funkcije preuzeli kraći oblici.

Jedini trag aorista zadržan je u 1. licu jednine kondicionala sadašnjeg glagola *bīt*: *bīh*¹⁵, a 1. i 2. lice množine imaju prezentske nastavke: *bīmo, bīte*¹⁶.

¹² Usp. 3.2.13.

¹³ Kondicional prošli u krčkim je govorima, pa tako i u kraskom, uobičajen glagolski oblik koji je vrlo čest u pripovijedanju o događajima koji su se zbivali u prošlosti: *Pok da bi se bili jěseni sve stresli kada bi bī skoči. I ōnda bi bī, kada bi bī tu nājzadnju stāvī, ōnda bi bī nabī lěšto ovē ōbruce, ōnda bimo ga bili čapāli zo ōbi bāndi*.

¹⁴ Na Krku se imperfekt danas čuva samo u zapadnim govorima (6: 246-247), a prema I. Milčetiću u doba nastanka njegove rasprave (8: 127) bio je sporadično u upotrebi i u govoru Dubašnice, Punta i Dobrinja. Na Kvarnerskim otocima imperfekt je sustavan oblik u govoru Suska (2:118, 140-141, 209), a u govoru Malog i Velog Lošinja te Ilovika rabe ga samo stariji ljudi.

¹⁵ U Dobrinjštini je inače, čijem govornom tipu pripada govor Krasa, a i drugdje na otoku, u upotrebi oblik kondicionala sa -n: *bīn*, koji konzervira staro stanje.

¹⁶ O tipovima kondicionalnih paradigmi u čakavskim govorima vidi M. Menac-Mihalić (93-94).

Staro se stanje odnosno stari nastavak *-ste* čuva u oblicima za 2. lice množine prezenta glagola **grest, dāt, vit, jist: (g)restè, dāstè, vīstè, jīstè*¹⁷.

U 3. licu množine prezenta nije došlo do unificiranja tvorbenih nastavaka, kao što je u dijelu čakavskih govora¹⁸, već postoje četiri tipa prezentskih nastavaka.

U kraskom govoru infinitiv i glagolski prilog sadašnji imaju okrnjeni tvorbeni nastavak, za razliku od nekih drugih čakavskih i ostalih hrvatskih govora¹⁹.

Specifičnost kraskoga govora (i nekih drugih krčkih govora²⁰) česta je i uobičajena tvorba glagolskog pridjeva radnog od iterativnih glagola, od kojih veliki broj nije uopće potvrđen u infinitivu (ni u drugim glagolskim oblicima), već se osnova (odnosno alternanta osnove) proširuje sufiksima *-iva-*, *-va-* ili mijenja prijevodom samo prilikom tvorbe radnog pridjeva koji je dio perfekta²¹: *smo imivàli, je nareživàla, smo zamučivàli, smo zvāvàli, su drživàli, smo pekivàli, se ni kupovivàlo, se je udelivàlo, smo kantivàli, hojivàli smo, je plakivàlo, smo delivàli, pasivàlo je, bivà je, je tekivàlo, je zgubjivàla, je pušćivàla, se je dogājàlo, su prihājàli*²².

¹⁷ Tako je i u još nekim srednjočakavskim govorima u Primorju; usp. M. Menac-Mihalić (82).

¹⁸ Usp. I. Lukežić (108, 111, 116) te M. Menac-Mihalić (83-84).

¹⁹ Usp. M. Menac-Mihalić (81) te I. Lukežić (110, 116).

²⁰ Prema podacima iz vlastitih istraživanja.

²¹ Perfektom s iterativiziranim radnim pridjevom opisuju se radnje i zbivanja prilikom pripovijedanja nečega što se događalo, što se znalo događati, što se obično događalo, što se ponavljalo u prošlosti.

²² Dublje i temeljitije proučavanje ovoga pitanja obuhvatit će posebno istraživanje.

LITERATURA

1. FINKA, Božidar, *Čakavsko narječje*, Čakavska rič 1, Split 1971, str. 11-71.
2. HAMM, Josip – HRASTE, Mate – GUBERINA, Petar, *Govor otoka Suska*, HDZ 1, Zagreb 1956, 1-213.
3. HOZJAN, Snježana, *Fonološki prikaz mjesnoga govora Krasa (reprezentanta dobrinjskoga govornog tipa)*, Rasprave Zavoda za jezik 16, Zagreb 1990, str. 45-66.
4. HOZJAN, Snježana, *Govor Krasa na otoku Krku (deklinacija)*, Rasprave Zavoda za hrvatski jezik 18, Zagreb 1992, str. 47-58.
5. LUKEŽIĆ, Iva, *Čakavski ikavsko-ekavski dijalekt*, Rijeka 1990.
6. LUKEŽIĆ, Iva, – TURK, Marija, *Mjesni govor Milohnića*. U: Otok Krk – zapadni dio, Krčki zbornik 16, posebno izdanje 9, Krk 1986, str. 231-253.
7. MENAC-MIHALIĆ, Mira, *Glagolski oblici u čakavskom narječju i u hrvatskom književnom jeziku*, Filologija 17, Zagreb 1989, str. 81-109.
8. MILČETIĆ, Ivan, *Čakavština kvarnerskih otoka*, Rad JAZU CXXI, Zagreb 1895, str. 92-131.

Summary

THE DIALECT OF KRAS ON THE ISLAND OF KRK (VERBAL FORMS)

In this paper the main morphological characteristics of verbal forms in the dialect of the village Kras on the island of Krk are described. The author also analyses the grade of their conservatism and innovativeness as compared to other dialects of Krk, Central Chakavian as well as Chakavian dialects in general.